

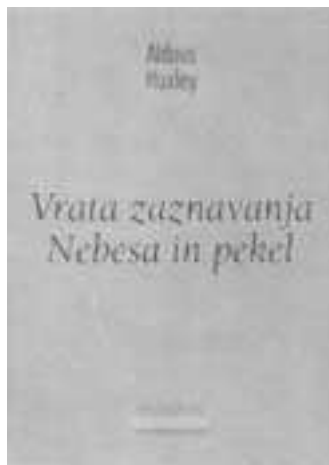
rentov/piscev ne trdi, da je uživanje drog po sebi dobro, prav tako so med njimi razlike glede tempa praktičnega uveljavljanja predlaganih radikalnih reform. Radikalen obrat je tu mišljen predvsem na ravni smeri iskanja rešitev, kot obrat v miselni držji. Edina podmena, ki je potrebna za odločitev zanj - poleg empiričnih podatkov o devastaciji dosedanje strategije "izsuševanja tržišča", ki dokazujejo, da je povpraševanje po drogah endemično - je liberalna legitimacija obstoja in delovanja državnih aparatov. V tej luči je prohibicionizem diagnosticiran kot preostanek avtoritarnega moralizma v sodobnih zakonodajah. Sklicuje se lahko predvsem na svoje dobre namene, ki naj bi imeli tudi to moč, da sublimirajo katastrofalne učinke kot nujne žrtve in boju proti devetglavemu zmaju.

Res je, da nikoli ne bomo mogli natančno izmeriti prednosti in slabosti obeh možnih globalnih politik, vendar se lahko vprašamo, kako zelo se bo morala povzpeti žrtvena cena sedanje prohibicionistične politike, da bo sprožila racionalen pretres dileme. Kajti, če drži, da je legalizacija "skok v neznano", je na drugi strani prav tako res, da sedanjega katastrofalnega stanja ne moremo obravnavati ločeno od zgodovinskih zakonskih izbir, ki so desetletja določale njegovo ekonomsko logiko.

Potem ko imamo prevedena tri klasična literarna dela o drogah (Baudelaire, Burroughs in Huxley), ko so se drog lotili tudi slovenski literati (npr. Morovič) in je pred letom nastal tudi prvi domači zbornik razmišljanj o drogah, ki se je problema lotil z več gledišč (*Droge na tehtnici*, Časopis za kritiko znanosti, 1992), smo pridobili še prevodnega, ki tehtnico javno izrečenih argumentov dveh velikih mnenjskih strank o vprašanju družbene regulacije uživanja drog, prohibicionistov in

protiprohibicionistov, pri nas odločno nagiba v prid slednjih. Zdi se, da so zdaj na potezi tisti, ki zagovarjajo *status quo*, torej tradicionalisti. *Cena prohibicije drog* je knjiga, ki bo protiprohibicionistom utrdila prepričanje, prohibicionistom pa omajala lahko miselno zaverovanost v njihove poglede.

Igor Pribac

Aldous Huxley

VRATA ZAZNAVANJA; NEBESA IN PEKEL

Studia humanitatis minora,
Ljubljana 1993

129 str., cena: 800 SIT

Kot je bilo rečeno na tiskovni konferenci ob predstavitvi prvih dveh knjig iz nove knjižne zbirke "Studia humanitatis minora", Huxleyjevi besedili nista izraz usmeritve uredniškega programa nove zbirke, ki se kot mlajša sestra pridružuje starejši z že utečenim ritmom izhajanja in jasno načrtanim programom. "Minora" bo v naslednjih zvezkih objavljala predvsem najtehtnejše teoretske pri-

spevke domačih avtorjev s področja humanistike. Ti so po mnenju uredniškega odbora zbirke v ponudbi novih knjig pri nas zastopavljeni.

Huxley je tako na neki način tujek v programu zbirke. V njej je našel svoje mesto tudi zato, ker so njegovo objavo druge založbe odklonile. Je pa njegov ponovni "prihod" v slovenski jezik dobrodošel. Ponovni zato, ker sta bila pred desetletji že prevedena njegova romana *Groteskni ples* in *Kontrapunkt življenja*. Ta romana sta Huxleyja predstavila kot duhovitega pisca dialogov in zajedljivega kritika, ki ironično šiba človekove poskuse, da bi presegel svojo majhnost. Napisal ju je v zgodnjem obdobju. Z izdajo *Vrata zaznavanja* in *Nebesa in pekel* smo dobili drobni deli iz njegovega poznega ustvarjalnega obdobja v petdesetih letih, ko je "roman konverzacije", kot so nekateri označili njegovo začetno literarno ustvarjalnost, preoblikoval v pričevanja svoje duhovne konverzije. Vmes je postal pacifist, se zdravil z "alternativno" medicino, mnogo potoval, in to ne le po Zahodu: seznanil se je z drugimi kulturami. Spoznanje kulturnega relativizma - le-to je pregnetlo njegovo slikanje etičnega relativizma meščanskega sveta iz časov med obema vojnoma - ga je na zahodni obali Amerike, kjer je pričakal konec druge svetovne vojne, privedlo v bližino mističnih izkustev, ki jih je tudi študijsko preučeval.

S tem ozadjem postane razumljivejša, kako je Huxley začel svoje poizkuse s psihedeličnimi drogami, ki so predmet obeh prevedenih besedil. *Vrata zaznavanja* (*The Doors of Perception*), naslov je sposojen pri W. Blaku, so popis tega, kar je sledilo, potem ko je "nekega lepega majskega jutra pogoltnil štiri desetine grama meskalina, raztopljenega v pol kozarca vode, se usedel in čakal, kaj bo". Kar sledi temu mestu v knjigi, je dejansko mnogo več kot

le popis dogodkov. Dogodkov je pravzaprav zelo malo in so v resnici bolj povod za opis transformacije stanja duha pod vplivom psihoaktivne substance in za predstavitev njegovih stališč do uporabe drog. Prav ta vidik obeh del je verjetno še danes najbolj vznemirljiv; prav gotovo pa je bil odločilen, da so *Vrata zaznavanja* v šestdesetih in sedemdesetih letih povzdignili v kultno besedilo psihedeličnega gibanja, Huxleyja pa - deloma neupravičeno, kot v spremni študiji trdi Igor Pribac - posthumno v svoje-ga duhovnega očeta.

Huxley je *Vrata zaznavanja* in *Nebesa in pekel* napisal pred vsesvetovno anatemizacijo drog in z nekaterimi odstavki v njiju jasno nasprotoval zgolj prepovedovalni politiki do vprašanja uživanja drog, ki je tedaj nastajala v imenu svetovne *moral majority*. Tedaj so bila Huxleyjeva stališča do drog zanjo nesprijemljiva in prav zato so lahko postala kulturna. Danes, ko se zastraševalno-prohibicijska politika do drog zaradi aidsa nagiba k prosvetiteljski, kar postopoma spodjeda njena prohibicijska izhodišča in prihaja z njimi v konflikt, je Huxleyjeva zahteva po aktivni in diferencirani politiki do drog, ki v njih ne bi videla zgolj in povsem negativnega pojava, vrednega le prepovedi in moralne obsodbe, morda bolj aktualna kot prej. V svojih esejih o drogah Huxley obsoja licemerstvo družbe, ki nekatere droge odklanja, slepo pa ostaja za razdiralne učinke alkohola, ki ga včasih tudi odkrito hvali. Pisec *Krasnega novega sveta*, v katerem je soma, univerzalna droga tudi univerzalno sredstvo vladanja, ker postane univerzalna religija, po vlogi, ki jo je drogi namenil in svoji negativni družbeni utopiji, posameznike in oblasti zdaj nago-varja k dejavnemu iskanju idealne droge. Kakšna je zanj idealna droga in kakšna je sploh njena vloga? O drogah Huxley govori kot o

“modifikatorju zavesti”, uživanje drog pa je zanj ena od tehnik nra-vstvene reforme, ki naj zajame najprej najbolj pripravljene subjekte, razsvetljene intelektualce, in nato postopoma še druge, ki so v svojem duhovnem razvoju že dosegli takšno stopnjo, da bo to zanje pozitivna izkušnja. Eksperimenti z drogo so bile zanj izkušnje resničnosti, ki jo navadni smrtniki v običajnih okoliščinah ne morejo okusiti brez te ali one posebne tehnike, eskapizmi iz sveta navidezne realnosti, ki ugonablja duha in mu preprečuje dostop do spoznanja in stopitve z enostjo sveta.

Droge, med katerimi je iskal najboljše prevozno sredstvo do teh stanj, niso bile te, ki danes preplavljajo svetovni črni trg in povzročajo odvisnost med uživalci, pač pa izključno psihedeliki. Zato Huxley brez zelo resnih zadržkov ne more obveljati za zagovornika današnjega množičnega uživanja drog.

V tekočem jeziku je obe deli prevedla Alenka Moder-Saje, spremno študijo “Huxleyjevi eksperimenti” pa je prispeval Igor Pribac.

Marko Senčar

Bojko Bučar

MEDNARODNI REGIONALIZEM - MEDNARODNO VEČSTRANSKO SODELOVANJE EVROPSKIH REGIJ

Ljubljana, Fakulteta za družbene vede (Znanstvena knjižnica št. 5), 1993

263 str., cena 1.400 SIT

Zares ni preveč vsakdanje pisati o slovenskem prispevku v mednarodno zakladnico razmišljanj o mednarodnih odnosih, še

prav posebej ne o fenomenu regionalizma in regionalizacije, ki mu mnogi pripisujejo obetavno prihodnost. Tako je samostojen knjižni prvenec doc. dr. Bojka Bučarja (ki med drugim zagovarja pozitivno plat evropske regionalne k-ljudem-obrnjene vizije prihodnosti) Mednarodni regionalizem - mednarodno večstransko regionalno sodelovanje evropskih regij v izdaji Znanstvene knjižnice FDV spodbudna napoved pozitivnih premikov. Ne zaradi redkosti usmerjanja pozornosti bralstva v mednarodne vode, prav tako ne le zaradi izbire predmeta, ki mu avtor namenja pozornost znanstvene obdelave, ampak zaradi tehtnega, celovitega, sistematičnega, dialogu in nadaljnemu razmisleku odprtega avtorjevega pristopa, ki ga uspešno dopolnjuje rigorozno razločujoča slovenska terminologija.

Avtorjevo videnje stvarnosti evropske regionalne skupnosti gradi na dopolnitvi zgodovine evropske demokracije in človekovih pravic. Uveljavitvi posameznika in njemu prikladnega političnega in pravnega sistema, vpetega v nediskriminirajoče formule spoštovanja demokracije, pravne države in ustavnega varstva človekovih pravic, nujno sledi uveljavljanje skupin, raznovrstnih manjšin in njihovih institucionaliziranih oblik, ki razpete na kontinuumih priborjenih pravic in pridobljenih dolžnosti čakajo samorefleksije. Uveljavljanje takšnega izročila je v Evropi zahtevalo vno-vično osmiselitev centraliziranih ureditev nacionalnih držav in nanjo oprtega, ponovno odprtega prostora za uveljavljanje regij, regionalnega samoupravljanja in regionalne identitete. Regije (mimo-grede, vedno državno raz/do-ločene) postavljajo zahteve po večji avtonomiji in samouravnavaajočih pooblastilih, ki v bistvu temelje na kulturnih, zgodovinskih in političnih razlogih utemeljevanja svoje “polnoletnosti”, kar pa med drugim